

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

JOS. JIROUT: Valuta in brezposelnost.

(Dopis s Češkega.)

Naglo stopanje češkoslovenske krone po inozemskih denarnih borzah je predmet velikega zanimanja ne samo industrijskih in kapitalističnih krogov, temveč tudi delavstva. V časopisih vseh vrst in strank se bje hud boj za to, ali naj nas stopanje naše krone navdaja z veseljem ter sili podpirati stopanje, ali naj gledamo z nemirom prihajajočo negotovo gospodarsko situacijo. Povejmo si najprvo, zakaj stopa čsl. krona, potem pa pogledjmo, kakšne so posledice za delavstvo v češki republiki.

Vzrokov za stopanje češke krone je več. Predvsem katastrofalni padec nemške marke (za 1.90 Kč dobite 100 nem. mark) kakor tudi padec valute okoliških držav. Nekaj vpliva tudi domača ter inozemska spekulacija, aktivna plačilna bilanca češke države ter aktivna bilanca inozemske trgovine. Po poročilu državnega statističnega urada se je v mesecu maju l. 1921. uvozilo v celoti 2.390.155 q, a izvozilo v istem času 7.575.969 q raznega blaga. Za mesec maj 1922. pa dovozilo 2.763.114 a izvozilo 9.201.366 q raznega blaga. Torej je trgovska bilanca za en sam mesec aktivna za 6 in pol milijona meterskih centov blaga. Kot nadaljnji vzrok in to važen vzrok, da stopa češka krona, je naša finančna politika, takozvana defluacija, t. j. sistem počasnega zmanjševanja bankovcev v prometu, ki potem stopajo v ceni. Da pada pri nas množina bankovcev, to dokazuje izkaz bančnega urada, ki izkazuje, da je letos padla množina bankovcev nekako za 1500 milijonov čeških kron, t. j. z 11 na 9,5 milijarde Kč. Poleg tega pa stopa vzporedno zlato kritje tako, da imamo danes že 24% vseh bankovcev v prometu pokritih z zlatom. Stopanje češke krone je dalje tudi posledica cele vrste zakonov, ki jih je sprejela revolucionarna narodna skupščina v l. 1919. Tako zakon o ustanovitvi bančnega urada, o največji dovoljeni množini denarja v prometu, o davku od imetja, o izmeni avstrijskega denarja itd.

Delavstvo pa naravno nima nad stopanjem češke krone nikakega posebnega veselja in si ne obeta nobenih koristi. Resnica je ta, da imamo danes šestkrat manjšo vrednost denarja nego pred vojno, plačo in dohodke 8krat večje, toda draginja je 15—17krat večja. Kapitalisti trdijo, da tlači stopanje češke krone cene življenskih potrebščin in izdelkov, da jih izravnava z delavskimi plačami v taki meri, da ne bo trpela naša produktivna in izvozna moč. Delavstvo pa trpko okuša, da, čeprav je poskočila naša krona v primeri z oktobrom 1921. približno za 300%, draginja ni popustila niti v najmanjši meri. Cene gotovo padejo, preje ali sleje. Na ta račun pa se že danes

manjšajo plače delavstva, v nekaterih strokah so jih znižali že celo za 20—30%. Češki podjetniki hočejo težko gospodarsko krizo zdraviti na račun delavstva in njegovih plač. Sami pa, kakor dokazujejo letna poročila podjetij in raznih bank, delajo celo pri današnji krizi ogromne, milijonske dobičke, večina zavodov povisuje akcijski kapital. Poročilo angleške zunanje trgovine pravi, da povzročajo težko gospodarsko situacijo na Češkem preveliki dobički, s katerimi je češki podjetnik bil navajen delati vse do danes. Ta dobiček je mnogo večji, nego ga ima n. pr. angleški industrijalec. Resničnost te trditve dokazuje dejstvo, da, kljub temu, da so plače češkega delavca stalno manjše nego na Angleškem, so vendar skupni produktivni stroški na Češkem danes prav tako visoki kot na Angleškem.

Da se ozdravijo težke razmere, je potrebno v prvi vrsti znižati cene življenskih potrebščin. Dokler ne bodo roko v roki z dviganjem češke krone padale cene na domačem trgu, tako dolgo mora biti delavstvo proti stopanju denarja. V drugi vrsti morajo industrijalci znižati svoje čezmerne dobičke, modernizirati proizvodnjo tako, da se izdelki pocenijo in izpopolnijo. Delavstvo ima gotovo dobro voljo, toda to ne pomaga, dokler ni oprema tovarnen zmodernizirana, da moremo tekmovali s tujino. Češki podjetniki bodo morali, če hočejo premagati krizo naše industrije, pokazati zrel organizatoričen in trgovski talent na drugi način, kakor nižati delavstvu plače, zapirati tovarne radi pomanjkanja dela ali omejevali število delavnih dni.

Naglo stopanje češke krone in padec okoliških valut sta ogrozila našo zunanjo trgovino in s tem zaposlenost delavstva. Naše tovarne imajo polna skladišča blaga, ki ga ne morejo izvoziti. V zapadne evropske države nemoremo razven sladkorja in drv izvažati ničesar, zakaj tamkajšnja industrija proizvaja že itak nad domače potrebe. Moramo torej strmeti za izvozom na jug in vzhod Evrope. Tu pa so sramo države s slabo, mnogo nižjo valuto nego je naša, naši izdelki so radi tega za nje predragi. Za 4 naše vinarije dobite danes 100 avstrijskih kron, za 31 vin, sto poljskih mark, za 1.55 Kč 100 madžarskih kron, za 1.90 Kč sto nemških mark, za 28.75 Kč sto jugoslovanskih dinarjev. Ali more torej pri nas kupovati Poljak, Nemec, Avstrijec, Madžar? Zato je cela vrsta jugoslovanskih in romunskih trgovcev preklicala svoja naročila. Bivša Avstrija je imela skoro 50.000.000 prebivalstva, pa je še izvažala blago. Češka republika pa je po njej prevzela skoro 80% vse industrije, ima pa komaj 13 in pol milijona ljudi, torej mora stremiti

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Franciškaška ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 12 Din, za inozemstvo 22 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

za čimvečjim izvozom. Češka republika je izvozna država, zato se mora brigati za inozemski trg in ga tudi obdržati. Na to stran pa ima stopanje naše krone bolestne posledice.

Ker češka industrija nima naročil, omejuje delo ali pa zapira tovarne. Strah brezposelnosti kraljuje v vseh krajih republike in nihče ne ve, kdaj bo temu konec. Vsak dan prihajajo poročila o novih odpustitvah delavstva, zapiranju tovarnen in omejevanju dela. Danes cenijo brezposelne in manj ko 48 ur na teden zaposlene na 2.000 oseb. Če prištejemo še rodbinske člane, je objela kriza, mirno rečeno, nad 1 milijon ljudi, h katerim pa prihajajo vedno novi. Državna podpora ne zadošča, zato brezposelni stradajo. Brezposelnost je bolezen vseh strok industrije, najhuje je zadeta železna, steklarska, čevljarska, tekstilna in rudarska industrija.

Da dobi jugoslovansko delavstvo kolikor mogoče jasno sliko o razsajanju brezposelnosti v naši republiki navajam nekoliko števil. Znana Skodova tovarna v Piznu, ki je imela med vojno 35.000 delavcev, jih ima danes komaj 11.682. Od leta 1919. so odpustili do danes že čez 7460 oseb, samo letos že 2182 in slede še nadaljnji odpusti, kajti tovarna nima inozemskih naročil. Pri vsem tem pa večina tovarniških oddelkov dela le 3—4 dni na teden. Vitkoviške tovarne odpusčajo baš sedaj 1000 delavcev, nekaj tisočev so pa že odpustili. Praška družba železaren je istotako odpustila že več tisoč delavcev, pred nekaj dnevi pa je zopet odpovedala 500 delavcem. Pa tudi drugi manjši zavodi odpusčajo po 100 in 100 delavcev.

V steklarski industriji je bilo pred kratkim odpuščenih 13.000 delavcev, 20.000 jih pa dela samo 2—3 dni na teden. Steklarstvo je morda najbolj važna in najbolj razvita panoga naše industrije. Tvornice, ki so preje zaposlovale 35.000 delavcev, jih imajo danes komaj 10.000.

Nič boljše ni v tekstilni industriji, ki je imela svoj čas več ko 250.000 ljudi, danes pa se ne ve kaj bo z njimi. Tekstilna tovarna v Novi Kdini na Plzenskem, ki je imela 1700 delavcev, je danes zaprta. Ostala središča te stroke so mrtva, tovarne zaprte, ali pa delajo 2—3 dni na teden. N. pr. v Prostějovu je 120 tovarnen, ki so imele nad 20.000 delavcev in delavk, danes dela tam komaj 2000 delavcev. Oblačilna stroka je štela na Češkem 80.000 delavcev, od katerih je danes 60.000 brez dela. Tako je v vseh strokah.

Toda ob tem za delavstvo tako težkem položaju so se dogovorili gospodje podjetniki na svojih sejah, da naj se »revidirajo« delavske plače, da naj se z drugimi besedami, da se znižajo. Edina rešitev delavstva je danes, v dobi ko se zbirajo nad nami težke socialne borbe, v trdni, enotni organizaciji.

Trboveljska družba.

(Govor nar. posl. s. dr. Koruna na 95. seji nar. skupščine.)

(Dalje.)

Za amortizacijo del pod odkritim nebom v premogokovniku v Dobrni, ki je sestavni del Trboveljskega rudnika, so se zaračunavali še za časa pregleda od strani komisije produkcijski stroški po 50 kron ibruto tono, čeprav so bili vsi ti investicijski stroški že davno pokriti.

V kočevskem premogovniku se je kopalo pod odprtim nebom, odstranjevala se je zemlja jalovina, ki leži nad premogovno plastjo. V onem času je bilo razmerje med zemljo, ki se je odstranjevala in premogom, ki se je izkopaval, mnogo večje, kakor razmerje napram premogu, ki se nahaja v vsej premogovni kotlini. V bodočnosti bo nasprotno. Z drugimi besedami, delo, ki se je vršilo za časa komisije, je bilo v bistvu investicija za bodoče delo. In vendar so se stroški dela za časa komisije zaračunavali takoj v celoti med produkcijske stroške premoga iz kočevskega rudnika in so se s tem imenovane investicije takoj tudi amortizirale. Torej zopet nepravilen način računanja, ki umteno povečava produkcijske stroške za izkopani premog, namesto da bi se stroški za odkopavanje jalovine porazdelili na ves premog v kočevski kotlini, torej tudi na tistega, ki bo izkopan v bodočih letih.

Na osnovi teh in še nekaterih drugih ugotovitev, ki jih ne maram navajati, ker bi vse to bilo silno dolgo in bi nam brez obširnega razlaganja ne bilo razumljivo, je komisija prišla do sledečega zaključka in predlagala vladi tole: da se prodajna cena premoga, ki je znašala za debeli premog 523,45 K, a za drobni 494,45 K po toni, torej povprečno 511 K, zniža za debeli premog na 513 K, a za drobni na 474 K, to je na povprečno 500 K za tono, tako, da celo pri tej ceni ostane družbi rezerva 14,30 K po toni za nepredvidene slučaje in za aprovizacijski premog ter za premog za sirotinjo.

Da se da Družbi podbuda, da bi čim hitreje napredovala z deli za povečanje produkcije v Hudi jami in Rajhenburgu, je komisija bila mišljenja, naj se premog, ki se dobi iz teh rudnikov, pusti Družbi v popolnoma svobodno razpolaganje.

Komisija je nadalje predlagala, naj se omogoči in vspostavi resna kontrola nad celokupnim računovodstvom Družbe tako, da bodo na osnovi nespornih dokumentov v vsakem slučaju takoj na razpolago stvarni računski podatki. Zato je smatrala komisija za potrebno izreči, naj se ukaže Družbi, da osrednje knjigovodstvo, ki se je nahajalo še na Dunaju, brez odlaganja in brez kakega izgovora preseli v našo kraljevino. S tem, da se osrednje knjigovodstvo in z njim resnični sedež Družbe preseli z Dunaja, bi se odpravilo tudi odpošiljanje 5½ milijona naših kron v tujo zemljo, katere valuta je mnogo slabša od naše. Kajti uradništvo in člane upravnega sveta, če tudi so na Dunaju, je treba plačevati z našim denarjem!

Moram pa pri tej priliki vendar pomniti, da ni samo Družba kriva, če sedež Družbe še ni v naši državi. Sicer ne vem, če ima Družba sploh resno namero sedež prenesti k nam, vem pa, da zahteva Avstrija za slučaj preselitve ogromen odstotek kot oddajo imetja. Naša država bi se mogla temu davku izogniti samo, če bi napravila tozadevno z Avstrijo posebno pogodbo.

Komisija je nadalje zahtevala, da se Družbi zapove, da naj preračunavajo račune za material iz inozemstva po dnevnem kurzu na dan plačila. Družbi naj bi se tudi predpisalo, da uredi dohodke uradnikom in poduradnikom na premogovnikih po predvideni vsoti, ki jo je komisija preračunala. Družba je imela namreč v onem času tudi z uradniki in poduradniki plačilni spor.

Komisija je v svojem računu tudi določila vsoto 6 milijonov kron za obveze iz prioriternih dolgov, ki so nastali radi tega ker je avstrijska oblast za časa vojne zabranila izplačevati kupone na Francoskem.

Komisija je bila tudi mišljenja, da bi bilo potrebno, da se čimprej sestavi odbor v smislu rešenja Min. Sveta M. S. št. 33.470 od 23. oktobra 1920, da bi se v bodoče mogle redno kontrolirati cene trboveljskega, kakor tudi ostalega premoga v vsej državi. S tako kontrolo bi se država, ki je glavni konzument, obvarovala nepotrebnih izdatkov, zavarovala bi se pa tudi industrija, ker je nesporno, da je premog najpotrebnejši material za obdrževanje rednega prometa in pa z ozirom na deistvo, da je cena premoga neizmerno velikega pomena za gospodarski in industrijski razvitek naše zemlje.

Iz navedenega vidite, gospodje, da je ta komisija ki je nekaj tednov res delala in se ni vozila na Bled, kakor ostale komisije, v resnici spravila na dan dovolj materiala, ki naj bi služil vladi, da postopa proti Trboveljski družbi po veljavnih zakonih. V kolikor pa to ne bi bilo mogoče, mogla bi bila vlada v onem času pred ustavo morda še lažje ko danes, preskrbeti zakone, ki bi postavili produkcijo in cene trboveljskih in ostalih premogokopov v državi pod posebno kontrolo.

Trboveljska družba se pri cenah izgovarja s tem, da so cene njenega premoga nizke, nižje, kakor v Srbiji.

V Srbiji n. pr. se plačuje za tono premoga za železnice 1080 K, mislim, da je tako. In če je tako, potem znači, da ostali lastniki premogokopov državo še bolj derejo ko Trboveljska družba. (Dr. Šimrak »To je nacionalizacija!«)

Torej gospodje, kake so danes cene trboveljskega premoga? Od 1. julija 1921, torej potem, ko je odšla komisija, katere delo sem očrtal in potem, ko je prišla nova komisija, ki je bila Družbi prijetnejša, Družba ni znižala cen premoga, kakor je omenjena komisija zahtevala, ampak povišala je cene, in sicer od 523 na 596 in od 495 na 535 kron za tono. Za železnice so bile cene od 1. aprila 1921 za tono, in sicer 523 in 495 kron. Te cene je odredilo samo ministrstvo. In okoli teh cen so se začele borbe med ministrstvom železnice, ki je bilo proti povišanju cen in med gospodo od Družbe ter gospodo iz ministrstva šum in rud, ki je vedno nekako varovalo Družbine interese. Od 1. februarja 1922 je Družba na temelju zadnjega povišanja delavskih mezd povišala cene od 596 na 727 K za zasebne potrošnike in od 523 na 667 K za železnice ter je razen tega nudila železnicam še neki poseben popust.

Minister železnice pa seveda teh povišanj ni priznal in tako je prišlo do spora med tem ministrstvom in Družbo. Družba zahteva, da ji plača železnica zvišane cene, češ, da ministrstvo nima zakonite podlage braniti se plačati zahtevane cene, drugače — grozi Družba — bo ustavila dobavo premoga. Če mora — tako trdi Družba — dobavljati premog železnicam po nizkih dosedanjih cenah, ne more ugo-

diiti delavskim zahtevam za povišanje mezde.

Ministrstvo železnice pa zopet pravi, da noče in ne more več plačevati za premog, ker so bile cene svojčas tako določene. In tako je prišlo do tega, da dolguje ministrstvo železnice Družbi okroglih 50 milijonov kron za premog. Družba pa vztraja pri tem, da ne more povišati rudarskih prejemkov, če železnice ne uredi vprašanja cen. In zopet se dogaja tudi v tem slučaju isto, kakor vedno, kadar pride do spora med dvema močnima, v tem slučaju ministrstvom železnice in Družbo, da namreč delavstvo plača ceno. In tega, gospodje, mi nočemo dopustiti! Če vlada in ministrstvo nimata zakonite možnosti, da se ubranita pretiranih cen za trboveljski premog, tedaj naj ali plačata cene, ki jih Družba zahteva in ki jih morajo tudi ostali nezaščiteni konzumenti plačevati, ali pa naj vlada predloži narodni skupščini zakonski predlog, ki naj te stvari uredi. Nikakor pa se tak spor ne sme pustiti nerešen, ker trpi zaradi njega delavec in zasebni konzument, ki mora plačati toliko večjo ceno za premog. Kajti Družba prikriva to, kar misli, da zgubi pri premogu, ki ga daje državi, pri malem privatnem konzumentu ter pri industrijskem potrošaču. (E. Kristan: »In delavcu vendar nič ne daje!«) In seveda delavcu pod navedenim izgovorom ničesar ne da.

Čul sem, da hoče minister železnice to vprašanje rešiti potom sporazuma z Družbo. To je njegova stvar. V to se ne vmešavam. Z druge strani pa zopet čujem, da se hoče g. minister na ta način ščititi pred družbinimi cenami, da predloži k financiskemu zakonu dodatek, s katerim bi dobil pooblastilo, da sam urejuje cene za premog, ki ga za železnice potrebuje. Ali tamog, ki ga za železnice potrebuje, in si ko lahko ta stvar vendar ne polde, in sicer iz preprostega razloga, ker bi se moglo zgoditi, da plača minister železnice pogosto spore delavcev s producentom, kar bi vse zelo usodno in škodljivo vplivalo na premogovno produkcijo v državi. (Dalje prih.)

Invalidski kongres.

K invalidskemu internacionalnemu kongresu v Ljubljani. Tisoče in tisoče invalidov, vdov in sirot brez razlike stanu, upira svoje oči na mednarodni invalidski kongres v Jugoslaviji, ter pričakuje njegovih zaključkov. Ti zaključki bodo baje dovoljni, ker splošno se piše že delj časa, da bo kongres velike važnosti za invalidsko vprašanje, ter da bo po kongresu vlada potrdila načrt invalidskega zakona, ki sta ga baje sestavljali vlada in invalidsko udruženje v Beogradu. — Kakor so vse dosedanje konference o invalidskem zakonskem načrtu stale ogromne vsote, bo stal ogromne vsote tudi mednarodni kongres in konec bo isti, kakor vselej, — to se pravi, da invalidsko vprašanje ne bo rešeno pravilno, še manj pa da bi bilo rešeno v najkrajšem času. — Oblika, ki si jo je gospoda izbrala za zavlačevanje invalidskega vprašanja, je kratkomalo sijajna. — Začetek mednarodnega invalidskega kongresa v Ljubljani, prekinjeno delo se nadaljuje v Zagrebu, konec igre se pa izvrši v Beogradu in to vse na

račun denarja, ki je določen za invalidsko vprašanje. — Kdo bo vodil kongres? Naša vlada! Kdo bo imel glavno in odločujočo besedo? Naša vlada! Kdo bo podal poročilo o invalidskem stanju inostranskim zastopnikom? Naša vlada! — seveda pri tem ne bo povedala, kako se invalidom, vdovam in sirotam v resnici godi! — Ali bodo vse invalidske organizacije zastopane na tem kongresu in koliko zastopnikov se udeleži od inostranskih invalidskih organizacij? Kakor izgleda, se je samo na zunaj tribilo: invalidski kongres, dočim bo v resnici le kongres tukajšnjih in inostranskih vladnih činiteljev, kateri se bore malo ozirajo na dejanski stan in položaj vojnih žrtev. — Toliko smo k začetku kongresa dolžni povedati trpinom vojnih žrtvam, ki jim je kongres namenjen. O poteku in končnem uspehu bomo še poročali. Za zdaj samo še kličemo vsem vojnim žrtvam — delavcu in kmetu: Pamet v roke!

Politične vesti.

+ V demokratskem klubu so se vršile živahne diskusije o pobijanju draginje, poročajo liberalni listi. Reklo se je to, reklo se je ono. Nekdo je vtaknil celo princa Jurila med draginjske pojave, ker zahteva tako visoko ceno za svojo čast. Ko so se gospodje dosita nagovorili in je obležala draginja pobita na tleh, so se šli okrepčevat s črno kavo. V času, ko so debatirali, je črna kava poskočila za 2%. Temu primerno se bodo gospodom dnevnice za 20% povišale, ker ne gre, da bi ravno oni trpeli draginjo, ki jo pobijajo.

+ Sami komiteji. Za rešitev avstrijskega vprašanja je bil 6. t. m. na seji društva narodov izvoljen poseben komitej, kjer je zastopana Francija, Anglija, Italija in Češkoslovaška. Kaj bo ta komitej rešil? Prav toliko kolikor razni komiteji in ankete proti draginji! Ne bo rešitve, dokler se ne bo delavno ljudstvo zavedalo, da ga je 99% in da bi bilo torej dovolj močno za izpremembo današnjega krivičnega družabnega reda, če bi hotelo...

+ Predsedstvo jugoslov. novinarskega združenja je odklonilo vladno podporo za novinarski kongres v znesku 30.000 Din. Takrat so bili pa novinarji na mestu, razen — če niso mogoče odklonili podpore zato, ker se jim zdi — premajhna...

+ Atentat na Trockega. Kakor poroča »Srenska Dagbladet«, je bil na Nikolajevski (petrogradsko - moskovski) železnici izvršen atentat na ekspresni vlak, s katerim je potoval Trocki. Napad ni uspel.

+ Amnestija v Rusiji, ki se je pričakovala že koncem avgusta v obsežnem okviru za vse emigrante, ki so v letih 1917. do 1920. nastopili proti sovjetski vladi, je pod vplivom levega krila komunistične stranke odložena do X. zasedanja vseruskega sveta, ki se snide 20. decembra t. l. v Moskvi.

+ Grško-turška vojna. Grški poraz je popolen. Padec Smirne je neizogiben. V obrambo svojih državljanov so dospele pred Smirno številne angleške, francoske in italijanske voje ladje. Kralj Konstantin je zbežal iz Aten. Vsekakor najpametnejše, kar je mogel ukreniti. — Izgube Grčije se cenijo na 50.000 mož, med temi 15.000 ujetnikov. Grška je sporočila, da je pripravljena zapustiti takoj Malo Azijo, če dovolj turška vlada takojšnje premirje.

Delavec brez delavskega časopisa je kakor vojak brez puške. Zato naročajte in širite svoje glasilo »Napreč«!

Dnevne vesti.

II. Ljubljanski velesejem. Z ozirom na govornice, ki krožijo med razstavljalci in občinstvom, da bo II. Ljubljanski velesejem podaljšán, naznanja tem potom ravnateljstvo, da se velesejem pod nobenim pogojem ne bo podaljšal. Prireditev se zaključi dne 11. septembra ob 6. uri zvečer.

Polovične enodnevne vstopnice imajo dijaki srednjih in visokih šol trgovske in tehnične stroke, ako se izkažejo s posebno legitimacijo svojega ravnateljstva oziroma dekanata pri velesejmskih blagajnah. Pri izdaji vstopnice, ki stane 5 Din se ta legitimacija obdrži pri velesejmskem uradu.

Najdeni so bili na sejmišču sledeči premeti: 1 dežnik, 1 par rokavic, in ena damska torbica z manjšo vsoto denarja in dvema legitimacijama, katerih ena je izstavljena na ime Emilija Bras, Ljubljana. Ti predmeti se dobijo v centralni blagajni velesejmskega urada.

Kalabreško - jugoslovanska idila. V bosenski železniški postaji Rudo je vdrlo 5. t. m. malo po polnoči par v orožniške uniforme oblečenih individijev v tamošnji žandarjski in poštni urad, prisililo z nabitimi puškami prisotne nameščence er žandarje, da so se zadržali mirno, porazali telefonske in telegrafske vode, nato pa popolnoma oplenilo blagajne. V tem se je peljal vlak s kakimi 150 potniki. Ko se ustavil, so jih banditje z ročnimi granatami v roki poskočili ter jih obrali do zadnjega facka v dragocenosti. Ko so bili s tem delom gotovi so vdrli še v zasebna stanovanja, tam izmaknili, kar so mogli, nakradeno blago in denar naložili na pripravljene konje ter — izginili. Še prej so oddali salvo proti brzovlaku, ki je ravno kar prihajal iz Sarajeva, pa se radi duševne prisotnosti vlakovodje ni ustavil. Orožniške patrulje, alarmirane iz okolice, predrzne roparje zasledujejo in so jih po zadnjih vesteh menda že iztaknile.

V bolniško blagajno v Slovenski Bistrici je bil v noči 25.—26. avgusta bajje izvršen vlom in blagajna izpraznjena. Preiskava pa je sedaj dognala, da gre le za poneverbo. Blagajnik, ki je osumljen, je bil aretiran.

Gledališka nesreča v Beogradu. 6. t. m. se je v begradskem narodnem gledališču pred uprizaritvijo opere »Madame Butterfly« nenadoma udrlo 16 polj vrtilnega odra in pokopalo 4 ljudi pod sabo, med njimi inženirja Roberta Weinerja. Ta je malo časa nato v bolnišnici umrl. Nesreče je bil sam kriv, ker je hotels prešibkim strojem naenkrat dvigniti ves oder, dasi je bil opozorjen, da to ne gre.

Gledališče »Deveta dežela« (na vrtu hotela Tivoli). Repertoar za 8. in 9. septembra 1922. 1. »Tango smrti« — dramski plesni prizor. 2. »Gora ni nora« — pojoča šaljiva slika. 3. Salonski zbor bratov Zajcev, — nova pesmica iz opere: »Mamica kaj naj počnemo«. 4. Za žensko nezvestobo, ha — ha — ha — ha — parterna arlekinada. 5. »Salome« orijentalška zgodba. 6. »Kako so dvori na Ukrajini« plesni prizor. 7. Moderni plesi. 8. »Zeleni travnik« — kmetske igre na Ruskem. 9. »Luna, on in ona« — igra v svitu mesečine. 10. »Kaj si plešeš Katinjka« — muzikalne budalosti — in tako dalje in tako naprej. Pri slabem vremenu se vrši predstava v dvorani hotela Tivoli. Začetek ob pol 9. zvečer.

— Protestni shod vojnih invalidov, vdov in sirot sklican na nedeljo dne 10. t. m. v dvorani Mestnega doma v Ljubljani je odbor preklical radi brzobjavke

središnjega odbora iz Beograda, da je vlada vse zahteve vojnih žrtev sprejela in da vsa podrobna pojasnila slede pisмено. — Ali ne bi bilo bolje na mestu razložiti ljudstvu na shodu? — Strah jih je!!!

Požar. V sredo 6. t. m. je izbruhnil ob 15.35 požar v Kolinski tovarni. Požar je nastal v rovi in sicer na ta način, da ja zašel med mlinsko kamenje košček železa, ki je dal iskre potom katerih se je vnela fino zmleta moka. Škode ni veliko.

Maribor.

Mariborski državni nameščenci so že pred par meseci sestavili poseben odbor, ki bi naj proučil vprašanje, kako bi bilo mogoče odpomagati njihovemu stanovanjskemu pomanjkanju z zgradbo lastnih stanovanj. Pred par dnevi se je vršilo na okrajinem glavarstvu prvo posvetovanje tega odbora s posredovalnim gradbenim podjetjem Marstonom. Obravnavali so predvsem vprašanje državne in občinske pomoči za to akcijo. Ustanovili so zadrugo »Lastni dom«, kateri je občina med drugim tudi to dovolila, da ji bo dala gradbeni prostor poceni na razpolago. Sedaj je zadruga navezana samo še na državno pomoč, pa bo težko kaj iztisniti iz žepov naivnejše gosposke, čeprav bi bila ravno ta dolžna svojo pest zgraditi svojim uradnikom stanovanja. V kratkem se bo vršila druga seja, iz katere bo določene neke razvidno, koliko misli vlada pri akciji sodelovati. Doslej so bile samo obljube merodajnih krogov, »da se bodo storili koraki«.

Zanimivo predavanje o mnogih perečih vprašanjih priredi sodrug Angelo Cerkenik v soboto, 16. septembra. Mariborske sodruge opozarjamo na to predavanje in jih prosimo, naj primerno agitirajo zanj. Vstop bo vsakomur prost. Kraj in uro bomo še pravočasno naznanili.

Otvoritev pokrajinske obrtne razstave se je izvršila z običajnimi slovesnostmi v petek, 8. t. m. ob 10. dopoldne. Razstava je razdeljena na dva glavna oddelka, izmed katerih se eden nahaja v Goetzovi dvorani (k njemu spada še velika razstavna lopa na dvorišču Goetzove pivarne), drugi oddelek pa je na vrtu Dijaškega doma na Prešernovi ulici. K razstavi, ki bo trajala do 17. t. m., se še povrnemo.

Srbski kmetovalci, ki so prišli na poučno potovanje v Slovenijo, dospejo v torek dopoldne v Maribor, kjer si bodo ogledali pokrajinsko obrtno razstavo, sadjarsko in vinarsko razstavo, Ruše in Falo ter se odpeljejo v četrtek zjutraj naprej v Ljutomer. O-mož in Ptuj.

Iz strok. gibanja.

Maščovanje.

Naši čitatelji se gotovo še vsi spominjajo stavke usnjarskega delavstva v Ptuj, ki je 26. avgusta končala. Stavka se je vršila v glavnem radi tega, ker se podjetnik tovarne ni uklonil pogodbi sklenjeni med delavstvom na eni in med usnjarskimi podjetniki na drugi strani. Dočim so se vsi drugi tovarnarji ravnali po pogodbi, so morali tega tovarnarja delavci šele v dolgotrajni stavki prisiliti, da bo izvrševal to, za kar se je z lastnoročnim podpisom zavezal.

Že sama predzgodovina te stavke nam jasno kaže kakšno moralno kvalifikacijo imajo gospodje te tovarne. Kar se je pa dogodilo po tej stavki, pa presega vse meje dostojnosti.

Podjetnik tovarne se je v pogodbi, ki je bila koncem stavke sklenjena, svečano

obvezal, da radi stavke ne bo nihče preganjan in povrh še, da bo izdal na vse delovodje in mojstre ukaz, da morajo korektno in dostojno nastopati napram delavcem. Ta dogovor je podpisal v imenu tovarne g. ravnatelj Saxl.

Komaj so pa delavci prišli na delo, komaj je tovarna pognala svoj obrat, je pa ravnateljstvo obvestilo 45 delavcev in delavk, da jim odpoveduje službo. Med temi se nahajajo tudi trije zaupniki in pa predsednik podružnice usnjarskega delavstva v Ptuj.

Očitno izvira to prostaško in zahrbtno dejanje iz gole maščevalnosti, čeprav trdi ravnateljstvo, da je te delavce odpustilo zato, ker so premalo zmožni. Ta izgovor bi bil kvečjemu verjeten, če bi se ne vršila pred par dnevi stavka, da je pa popolnoma izmišljen, je pa dokaz to, da so ti delavci večinoma že nad leto dni uslužbeni in bi bil podjetnik, če bi šlo za to, kaj kdo zna ali ne zna, že prej dognal in ne šele po končani stavki.

Za nas nastaja pri tem slučaju vprašanje, so li pogodbe še obvezne ali ne? Iz tega slučaja bi mogli posneti, da ima pravico vsakdo brez odpovedi pogodbe udariti takoj, ko se čuti dovoli močnega. Dosedaj je bila zlasti še od strani delavstva drugačna navada.

Nešteto je bilo dosedaj slučajev, da so delavci zvedeli za velika in dobičkanosna naročila podjetnikov, pa niso mogli te prilike za zboljšanje plače izrabiti, ker jih je vezala pogodba. Jasno je, da se bodo tudi naše organizacije prilagodile tem novim razmeram, če ta podjetnik ne bo dobil od strani svojih sotovarišev poštene in trde lekcije.

Zveza industrijcev ima dolžnost poskrbeti, da bo ta podjetnik spoštoval dogovore, če pa tega ne bo storila, bomo pa vedeli pri čem da smo. Naj si gospoda ne domišlja, da je zimski čas zanjo ugoden in da lahko napravijo kar hočejo. Treba jim je le pogledati v koledar, pa bodo takoj na jasnem!

To vprašanje ni samo zadeva usnjarskega delavstva, temveč tudi ostalega, zato bomo skrbeli, da bo celokupno delavstvo natančno pazilo, kaj bo »Zveza industrijcev« ukrenila. Od nje je odvisno, do katere ostroti in brezobzirnosti bo naš boj stopnjevan.

Mi smo na straži!

— **Železničarji južne železnice v Avstriji** so 7. t. m. od 11. do 13. stavkali, ker vlada ni hotela sprejeti njih zastopnikov, ki so hoteli predložiti protest zoper delovanje drž. finančnega odbora za južno železnico.

Pričetek šolskega leta.

Natančnejše odredbe so objavljene na uradnih deskah v šolskih poslopih.

Na tehniški srednji šoli v Ljubljani bodo v šolskem letu 1922/23 odprti ti-le oddelki: 1. višja stavbna šola; 2. višja strojna šola; 3. stavbna rokodelska šola; 4. strojna delovodska šola; 5. elektrotehnična delovodska šola; 6. mizarska in strgarska mojstrska šola; 7. kiparska šola; 8. ženska obrtna šola; 9. javna risarska šola. Vpisovanje v 1. letnik višje stavbne in višje strojne šole bo dne 11. septembra t. l., v višje letnike pa dne 14. septembra. Dne 12. septembra bo vpisovanje v 1. letnik oddelkov, ki so zgoraj navedeni pod točkami 4., 5., 7. in 8.; dne 14. septembra pa v višje letnike teh oddelkov. V mizarsko in strgarsko mojstrsko šolo bo vpisovanje dne 12. septembra, v javno risarsko šolo dne 1. oktobra, v stavbno rokodelsko šolo pa od dne 1. do 15. oktobra (v ta otelek tudi pismeno). Ponavljalne preizkušnje bodo dne 11. septembra, sprejemne preizkušnje v višjo stavbno in višjo strojno šolo dne 12. septembra, sprejemne preizkušnje za žensko obrtno šolo pa dne 13. septembra. S poukom se bo pričelo v vseh celoletnih oddelkih dne 15. septembra. Pouk v javni risar-

ski šoli prične dne 1. oktobra, v stavbni rokodelski šoli pa dne 3. novembra t. l.

Pričetek šolskega leta 1922/23 na državnih srednjih šolah (I. drž. gimnazija, višja realna in obo realni gimnaziji) v Ljubljani. Učenci, ki žele vstopiti v I. razred, naj se zgledajo z obiskovalnim izpričevalom in krstnim listom dne 10. septembra med 10. in 11. v ravnateljski pisarni. Zunanji učenci se lahko prijavijo tudi pismeno. Na drž. realni gimnaziji na Poljanah se v I. razred ne sprejema več učenci. Dne 10. septembra se je prijaviti tudi repentinom I. razreda. Sprejemni izpiti za I. razred se prične v ponedeljek 11. septembra točno ob 8. Novi učenci iz drugih zavodov se sprejemajo v II.—VIII. razred v ponedeljek 11. septembra od 10.—12. Ponavljalni in dodatni izpiti se prične 11. septembra točno ob 8.

Mestna ženska realna gimnazija v Ljubljani. Petrazredna gimn. osnovna šola. Vpisovanje v I. razred in ostale razrede: torek dne 12. septembra od 9. do 11. Pouk se prične v sredo, dne 13. septembra t. l. za I. razred ob 9., za ostale razrede ob 8. — Mestna ženska realna in ref. realna gimnazija in licej. Vpisovanje za nanovo vstopivše gojenke v I. do VIII. razred: torek, dne 12. septembra od 9. do 10. Sprejemni izpiti za gojenke za I. razred in za gojenke v višje razrede so v sredo 13. septembra ob 8. — Ponavljalni in dodatni izpiti za licej in gimnazijo se vrše v sredo, 13. septembra ob 8. — Enoletni trgovski tečaj. Vpisovanje petek, dne 29. septembra od 15.—17. Sprejemni izpit je v soboto, 30. septembra ob 8. — Enoletna gospodinjstva šola. Vpisovanje 2. oktobra od 10.—12.

Pričetek šolskega leta na mestnih otroških vrtcih. Na mestnih otroških vrtcih na Zaloški cesti št. 1 in v Cerkveni ulici št. 21 prične se šolsko leto 1922/23 v petek dne 15. septembra 1922. Vpisovanje se pa vrši v četrtek dne 14. septembra 1922 od devetih do dvanajstih dopoldne.

Meščanska šola v Ribnici na Dolenjskem. Pričetek šolskega leta 1922/23 je 14. t. m. S seboj prinesejo učenci (učenke) izpričevalo, dokazilo cepljenja kozic, domovnico, po možnosti krstnico. — Ravnateljstvo.

Deška in dekliška meščanska šola v Trzinu zapisuje učence v 1., 2., 3. in 4. t. j. nastavni razred v sredo dne 13. septembra 1922. od 8.—12. ure. Redni pouk se prične v petek dne 15. septembra 1922. ob 8. Deški in dekliški nastavni razred pa prične pouk izjemoma z dovoljenjem višjega šol. sveta v ponedeljek, dne 2. oktobra 1922. Učenci, ki so se prijavili za vsprejem v III. odnosno IV. razred iz VII. odnosno VIII. razreda osnovne šole, polagajo izpite v sredo 13. septembra popoldne in četrtek 14. sept. dopoldne.

Na državni dvorazredni trgovski šoli v Celju bo vpisovanje gojencev za šolsko leto 1922/23 v pripravljalni razred, prvi in drugi letnik ter deklic v drugi letnik v ponedeljek 11. septembra ob 8. do 10. Sprejem novih gojencev v pripravljalni razred in prvi letnik je izključen. Ponavljalni, naknadni in sprejemni izpiti se prične v torek 12. septembra ob 8.

Na državni dvorazredni trgovski šoli v Mariboru se prične ponavljalni in naknadni izpiti v ponedeljek 11. septembra ob 8. V sredo (13.) se vrši vpisovanje v drugi letnik od 8. do 10. V prvi letnik ni več možno sprejeti nobenega učenca oz. učenke. Redni pouk se prične v petek dne 15. septembra ob 8.

Državna realna gimnazija v Ptuj. Dne 11. septembra ob 8. ponavljalni in naknadni izpiti, eventualni sprejemni izpiti za II.—VIII. razred. Dne 12. septembra ob 8. sprejemni izpiti za I. razred. Prijave s krstnim listom in izpričevalom za vstop v srednjo šolo dne 11. septembra od 9.—11. v ravnateljski pisarni ali prej po pošti. Deklice sme biti samo 20% vseh sprejetih. Dne 12. septembra od 10.—11. v ravnateljski pisarni sprejem dijakov, ki pridejo iz drugih srednjih šol (ob javni opomba potrebna). Dne 13. septembra od 10.—11. sprejem starih dijakov in prijava novih dijakov, vsak v svojem razredu. Dne 14. septembra ob 8. služba božja, zbirališče v razredih.

Po maši vrnitev v gimnazijo, objava urnika, discipl. reda. Dne 15. septembra ob 8. začetek rednega pouka. — Ravnateljstvo.

Gospodarstvo.

PAVILJON UČITELJSKE TISKARNE NA LJUBLJANSKEM VELESEJMU.
(Paviljon E, oddelek 3.)

Učiteljska tiskarna je zastopana z okusno opremljenim oddelkom na velesejmu. V ozadju je pregled vseh prostorov podjetja po fotografičnih posnetkih. Najmogočnejše se vzpenja v sredini založnega lastne »Tvornice šolskih zvezkov«, ki je letos znatno številnejša po proizvodih. Posebno novost tvorijo v tem oddelku letos zvezki za okroglo pisavo od F. Juvanica, v treh stopnjah. V ospredju paviljona so zastopani vsi listi in časopisi, ki jih tiska tiskarna, od ilustriranih mesečnikov do dnevnikov, s čimer je razvidno, da se zavod posebno uveljavlja kot listovna tiskarna. Umeten tisk, barvotisk, nam poleg lastnih lepakov predstavljajo tudi Šantljevi lesorezi slovenskih skladateljev in Ribičičevi »Palčki«, ki jih je založila Jugoslovanska Matica. Posebno fin tisk nam pakaže lepak pariške firme parfumov Driay-Nikolič. Zastopana je lastna založba, katere sistematičnost nam kažejo berila za osnovne šole. Poleg Widrovega »Prvega berila« in Ganglovega »Drugega berila« je letos nova Černejeva »Četrta čitanka« in Rapetova »Četrta čitanka«. Podkrajškova dela reprezentirajo knjige za strokovno-obrtno šolstvo v založbi Učiteljske tiskarne. V založbi tiskarne so izšle tudi učne knjige za srbohrvaščino in francoščino. Tiskarna je oskrbela lepo založbo mladinske literature. Poleg že znane Šilihovega spisa »Nekoč je bilo jezero« vzbujajo letos posebno pozornost. Kurauerjev »Kraški svet in njega pojavi«, Jerenčev delo: »1914.—1918.«, Erjavc: »Srbske narodne pripovedke«, Znano Kunavec: »Levstik«, »Erjavc«, prekaša novejšerjevo delo »Na pianine« katerega bo njegovo delo »Kraški svet«, katerega bo gato in zanimivo ilustracijo kažeta v ozadiu dve tabeli. Notni stavek, s katerim je tudi opremljena tiskarna, nam kažejo Ribičičevi »Palčki« in Adamičovo delo (najnovejše) »Mladinske pesmi«. Založba šolskih tiskovin je specialnost Učiteljske tiskarne. Za priliko velesejma je izdala tiskarna efekten lepak, ki nam predstavlja njeno delovno polje. Poleg »Vzorčne knjige« je letos izdala obsežen nov »Cenik«.

— Ljubljanski velesejem je obiskalo dosedaj nad 100.000 ljudi. Poleg domačinov je prispelo mnogo kupcev iz Hrvatske, Slavonije, Srbije i. dr. ter tudi večje število inozemcev, kateri se vsi prav pohvalno izražajo o tej bogati razstavi. Dasi ravno je vreme zelo neugodno, obeta letošnji velesejem nad vse pričakovane uspehe. — Vesti nekaterih listov, da se bo velesejem podaljšal niso točne; zaključil se bo marveč točno po programu in sicer 11. septembra ob 6. zvečer.

Naše obrtne razmere. Pri neki ljubljanski tvrdki imajo prikojevalca, ki na slanja svojo zmožnost najboljši na to. da govori po nemško, deloma tudi francosko, ne kaže pa znanja niti pri krojenju, niti pri poskušnjah. Zato nič čudnega ni, če po kviri skoro vsako obleko. Sam seveda svojih grehov nikdar ne bo priznal. Če je obleka pokvarjena, so krivi delavci! Samo, da samega sebe opere. Gospodar, ki rabonu na Zaloški cesti namreč ne uči krojaštva! g. prikojevalcu vse sveto veruje. Toda posledica teh razmer je, da so

5
Najboljši pomočniki zapustili trdiko. Trdika se zdaj poslužuje nekega krojača na deželi, kateremu plačuje za delo najfinerše obleke po 380 K, v trgovini pa po tem računa po 1700 K. Torei ima samo pri delu 1320 K dobička, koliko pa še pri blagu in vseh prilogah? Če bi vsi krojači tako delali, bi moral hoditi delavec kralu nag. — Potrebno bi bilo odvzeti delavnice takim ljudem, ki svoje obrti ne poznajo, ker če je gospodar ogoljufan, goljufa on

— sam druge — delavce pa plačuj. — Opa-zovalec.

= Vrednost denarja. 1 dolar velja 87 Din, 1 lira 3.85 Din, 100 avstrijskih kron pa 12 par. V Curihu velja 100 naših kron 1.55 švicarskih frankov.

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

! Kar je res, je res !

Testenine

„Pekatete“

so tako okusne in tečne, da so splošno hvaljene. Zahtevajte jih pri trgovcih!

**Najzanimivejše
 ljubljanskega velesejma**
 bode brez dvoma

oddelek št. F 123—124

trgovskega paviljona in razstavišča. Vse najpraktičnejše, najlepše in najboljše, kar je svetovna tehnika v stroki

šivalnih strojev

dosedaj iznašla in preiskusila,

razstavi svetovna trdika

SINGER ŠIVALNI-STROJI

Bourne & Co.

v svojih paviljonih na ogled. Najmodern. šivalne stroje bo

gonila električna sila

kar prihrani čas in denar.

To ni življensko vprašanje samo tvornic marveč velja danes prihranitev časa in denarja posebno za rodbine.

Obisk

teh paviljonov Vam bo donesel več koristi in zabave kot vse senzacionalne kino-predstave!

Arhitekt in mestni stavbenik

VILJEM TREO

LJUBLJANA, Gosposvetska c. 10.

Telefon Interurb. št. 103. Ustanovljenno l. 1850

se priporoča za zgradbe

vseh vrst ter izvršuje

načrte in proračune.

IVAN ZAKOTNIK

Telefon št. 379. mestni tesarski mojster Telefon št. 379.

Ljubljana, Dunajska cesta 46.

Vsakovrstna tesarska dela, kakor: moderne lesene stavbe, ostrežja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje itd.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga.

Tovarna furnirja.

Gričar & Mejač

Ljubljana

poleg glavne pošte

Zaloga obleke

za gospode, gospe, dečke

V Paradižu

sta bila brez obleke

ADAM in EVA

sedaj tega ni treba, ker se dobe vsakovrstne obleke za gospode, dame in otroke v trgovini

O. Bernatovič,

Ljubljana, Mestni trg 5-6.

I. C. MAYER
LJUBLJANA
USTANOVILJ. 1834.

MANUFAKTURA

EN GROS

EN DETAIL

Kdor hoče imeti res s pristnim blagom prepletkano hišo, po-
bištvo in lakiranje vozniških koles v peči, naj se obrne na trdko

TONE MALGAJ

Ljubljana stavbeni in pohištvni pleskar in ličar Ljubljana
Kolodvorska ulica št. 6

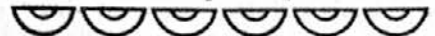
Čitajte velezanimivo študijo

Dr. Oto Bauer - Uratnik

Pot k Socijalizmu.

Cena 1 din.

Naroča se v upravi „NAPREJ“.

POTNIKI V AMERIKO!
UNITED-AMERICAN-LINES-INC.

prevažajo potnike z najnovejšimi brzoparniki preko:
HAMBURGA SOUTHAMPTONA CHERBOURGA v NEW-YORK.
Vozne liste ter vsa potrebna pojasnila izdaja:
SIMON KMETEC, zastopnik za Slovenijo,
Ljubljana, Kolodvorska ulica 26.

WANDERER

kolesna pest za motorno kolo z
2 ali 3 prestavami se išče. Po-
nudbe na Anončni zavod Drago
Beseljak, Ljubljana, Sodna 5.

CENTRALA: Ljubljana, Rimska cesta 2.
Telefon št. 588.

Podružnice:

Ljubljana,
Dunajska cesta 20,
tel. št. 470.

Maribor,
Jurčičeva ulica 9,
tel. št. 133.

Beograd,
Knez Mihajlova
ulica 3.

M. Kuštrin,

Tehnični, elektro-tehnični in
gumijevi predmeti vseh vrst
na drobno in debelo.

Glavno zastopstvo polnih
gumijevih obročev za to-
vorne automobile tovarne
Walter Martiny, Torino.

Hydravlična stiskalnica za
montiranje gumijevih obro-
čev v centrali, Ljubljana,
Rimska cesta 2. Prevozno
podjetje za prevoz blaga
celih vagonov na vse kraje,
za kar je na razpolago
10 tovornih avtomobilov.

Weissbacher, lesnoindustrijska družba

Z O. Z.

Dunajska cesta 66.

Ljubljana.

Telefon 114.

- I. obrat:** Parna žaga. Tesarstvo. zpejjava in naprava strešnih stolov za
visoke stavbe in zvonike, stropov, slepih in ladijskih tal, verand,
paviljonov, vrtnih ograj, kegljišč, ledenic, mostov, pilotaže. ---
- II. obrat:** Strojno mizarstvo. Stavbeno mizarstvo: okna, vrata, portali,
stopnjice, steklene stene. ---
- III. obrat:** Tovarna lesenih zalužij in rolo za okna po lastnem
preizkušenem sistemu. ---

Galalit

Koščeni

Biserni

Gumbi

Prvovrstni. Brez konkurence.
Tovarna za gumbi, Slov. Bistrica.

Na paviljon F, št. 152

se opozarja slavno občinstvo. Razstavljeni so razni novi modeli, otroški vozički, dvokolesa, motorji, šivalni stroji, vsakovrstni deli in pneumatika. Cene nizke. Če „TRIBUNA“ dvokolesa in otroške vozičke, Ljubljana, Karlovska cesta št. 4, Zvonarska ulica št. 1.

SUKNO

za promenadne in športne obleke v bogati izbiri

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg št. 10.

Išče se

pečarski pomočnik

popolnoma samostojen delavec, ki bi prevzel vodstvo, eventualno tudi kot kompanjon, starejši človek popolnoma siguran v vsakem delu, soliden in natančen. Denar postranska stvar. Oferte pod „prihodnost“ na upravo „Napreja“.

Ivan Jax in sin

Ljubljana, Gosposvetska cesta 2.

Šivalni stroji Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu. - Ustanovljena leta 1867.

Vezenje poučuje brezplačno.

Pisalni stroji „Adler“.

Ceniki zastonj in franko.

Kolesa iz prvih tovarnen.

Dürkopp, Styria, Waffennrad.

Začasno znižane cene!

Modele čevljev

v celih serijah iz lepenke, po modernih kopitnih oblikah ali ameriških oblikah izrezane, dobavlja za tovarne obuval in čevljarje. Apartne, elegantne oblike. Velikanska izbira novitet za vsako sezijo.

Zgornje dele

izdelujem iz materiala doposlanega mi od naročnika, prvo vrstno, hitro in po ceni. Posebna delazmožnost v montiranju zgornjih delov za

tovarne obuval.

Nakup, reparatura in prodaja čevljarskih strojev.

Zahtevajte prospekte od **Ralph F. Richter,** Subotica VI.

Poučevanje

v vseh strokah, moderne, mehanične izdelave obuval. Zahtevajte prošpekt.

BLUZE,

spodnja krila, predpasniki, stezniki

najceneje pri:

A. ŠINKOVIC nasl.

K. SOSS,

Ljubljana, Mestni trg 19.

Manufaktura na debelo

M. HRIBERNIK, Ljubljana, Sodna ul. 6.

Velika zaloga in izbira.

PAVILJON H št. 329.

„SLOGRAD“ slovenska gradbena in industrijska d. d.

Tekoči račun pri Slovenski eskomptni banki v Ljubljani.

Telefon interurban 180.

Tehnična pisarna v tovarni KERSIC, Spodnja Siška, Ljubljana.

□□□□□□□□□□

Izvršuje: stanovanjske hiše, trgovska poslopja, moderne industrijske zgradbe, betonske in železobetonske konstrukcije in vse vrste vodnih naprav na podlagi 25letnih izkušenj. — Specijaliteta: železobetonske cevi za vodne naprave in vodovode.

□□□□□□□□□□

Zastopa: Patent dr. inž. Emperger-a za izvrševanje konstrukcij iz armiranega betona z litiželeznimi vložkami za visoke tlačne napetosti [kakor pri skladiščih, „silo“ mostovih in podobno]. Izdeluje: vse vrste tehničnih projektov in statičnih proračunov.

Jadranska banka - Beograd

Delniška glavnica: Din. 30,000.000.

Rezerva: Din. 15,000.000.

Podružnice:

Celje, Cavtat, Dubrovnik, Ercegnovi, Jelsa, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Sarajevo, Split, Sibenik, Zagreb.

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Afilirani zavod:

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortland Street.

New York City.

Citajte naš tisk!

Dnevnik „NAPREJ“ stane mesečno	Din 12.—
Tednik „LJUDSKI GLAS“ stane mesečno	3.—
Mesečnik „NAŠI ZAPISKI“ stane letno	25.—
Oskar Wilde: „PRAVLJICE“, elegantno vezane	12.50
Karol Marks in Friderik Engels: „KOMUNISTIČNI MANIFEST“	1.—
Bauer - Uratnik: „POT K SOCIALIZMU“	1.—
SOCIALIZEM IN VERA“ broširana	7.—
lepo in trdno vezana	9.—
F. Engels - Žagar: „RAZVOJ SOCIALIZMA“ od utopije do znanosti, stane	5.—
Naroča se v Ljubljani, poš. predal št. 168.	

Osebna naročila v Ljubljani,
Frančiškanska ulica 6/1.
(Učiteljska tiskarna.)

„VOLKSSTIMME“ izhaja 2 krat tedensko, stane mesečno . 2.50
Naroča se v Mariboru
Ruška cesta 5.

„DELAVEC“ glasilo Stokov.
kom. za Slovenijo, Ljubljana.
Družinski list „KRES“ izhaja mesečno in stane letno . 40.—
Naroča se v Ljubljani,
Židovska ulica 1.

Razširjajte naše časopise in knjige! — V izobrazbi in zavednosti je naša moč!

OBRTNA NAZNAKILA.

Prva mariborska delavska pekarna v Mariboru,
Tržaška cesta št. 38, tel. 324,
priporoča
dober kruh in žemlje.

Prva produkt. zadruga krojačev
Maribor, Ruška cesta 5
priporoča obleke za moške in ženske po zmernih cenah in dobre kakovosti.

Gostilna
„LJUDSKI DOM“
Maribor
Ruška cesta št. 7
priporoča
izbornu kuhinjo in pijačo.

N. BRUNO MILJANIČ
tovarna kandičev in slaščičarna
najnižje cene in vsak čas sveže blago.
Maribor, Tkalska ulica 4.

Uvoz in prodaja raznovrstnega inozemskega manufakturnega blaga.

A. & E. SKABERNE

Ljubljana, Mestni trg.

Posebni oddelek za pletenine, triko-
- - - - - tažo in perilo. - - - - -

Te znamke čevlji so najboljši! Zahtevajte povsod.

PETER KOZINA & CO.
TVORNICE ČEVLJEV V TRŽIČU, SLOVENIJA
CENTRALA V LJUBLJANI, BREG št. 20

ZAGREB *Trkalke* **BEOGRAD**
Matičeva ul. 13. Balkanska 13.

Ali ste že okusili

„LUKUL“ ???

naš prvi edini domači juhini izvleček (zabela), kateri

Zahtevajte v vseh trgovinah!

prekosi

ne pošiljajte našega denarja v tujino!

vsled izdatnosti okusa in cene vse druge izdelke.

Izdeluje: „LUKUL“, družba z omej. zavezo, Ljubljana.